

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у грудні 2024 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

Загальні питання

26 грудня у Міністерстві культури та стратегічних комунікацій України, за сприяння Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти відбулося вручення премій за досягнення у сфері культури і мистецтва. Лауреатами мистецьких премій у 2024 році стали: композитор Є. Петриченко – за твори «Concerto Grosso з позитивом», «Осяяні чорним сонцем» та Диптих «Коляда-триб'ют», піаніст Р. Рєпка – за концертну програму «Левко Ревуцький. Повернення шедевра», музикознавиця І. Тукова – за монографію «Музика і природознавство: взаємодія світів в умонастроях епох (XVII – початок XXI століття)» та науково-критичні статті, присвячені дослідженню і популяризації української музики у світі (Премія імені М. В. Лисенка); композитор Ю. Пікуш – за твори «Концерт для скрипки та оркестру», «Protean», «Be a Cycle», саксофоніст Р. Фотуйма – за концертні програми «Перетинаючи темряву: сучасна українська камерна музика для саксофона і фортепіано», «Sounds of Ukraine and America», «UNA VOCE: українська музика для саксофонів соло» (Премія імені Л. М. Ревуцького); композитор і віолончеліст З. Алмаші – за музичні твори для дітей до збірки «Казкова країна Віолончель» (Премія імені В. С. Косенка); композитор О. Мануляк – за творчі досягнення протягом 5 років (Премія імені Б. М. Лятошинського); О. Зальоток – за крайки «Стежками мого життя», В. Ніколаєва – за серію гончарних виробів за мотивами Барської кераміки (Премія імені Катерини Білокур); художниця Л. Яцків – за іконостас у храмі Святої Софії – Премудрості Божої при Українському католицькому університеті (Премія імені М. Г. Дерєгуса); письменник Л. Петровський – за роман «Окрушини долі» (Премія імені Олеса Гончара); письменник О. Нікітін – за роман «Бат-Амі» (Премія імені Шолом-Алейхема); прозаїк В. Іванина – за роман «Каяття гетьмана Розумовського» (Премія імені М. В. Гоголя); поет і письменник В. Тимчук – за переклад з англійської на українську мову книги Калпни Сінг-Чітніс «Любовні листи до України від Уяви» (Премія імені Григорія Кочура); режисер А. Вусик – за постановку вистави-концерту «Веселка на Салтівці» у незалежному театрі «Нафта» (Премія імені Леся Курбаса); майстриня О. Матвійчук та історик, археолог, етнолог В. Кушнір (премія за збереження та

охорону нематеріальної культурної спадщини); майстер-кераміст О. Гаркавченко (премія за збереження та охорону нематеріальної культурної спадщини 2023 року).

16 грудня у київському Центральному будинку офіцерів Збройних сил України вручили Премію імені Богдана Хмельницького за найкраще висвітлення військової тематики у творах літератури та мистецтва у 2024 році. Нагороди отримали: письменниця О. Рубаняк – за збірки поезій «Дорога життя» та «Назустріч смерті»; композитор Є. Станкович – за симфонічно-хоровий твір «Україна. Музика війни»; акторка Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки І. Дорошевська – за моновиставу «Обережно, міна»; режисер-постановник і співавтор сценарію М. Бушан – за повнометражний ігровий фільм «Снайпер. Білий Ворон»; художник С. Сметанкін – за серію живописних робіт «Завдяки». Крім того, заступник міністра оборони України, бригадний генерал юстиції С. Мельник відзначив почесними грамотами митців і волонтерів, які зробили значний внесок у розвиток Збройних сил України. Серед них – журналісти ТРО Медіа, автори документального фільму «Готові до спротиву. 107 бригада ТРО ЗСУ», військовослужбовці Сил територіальної оборони ЗСУ О. Ткачук та М. Кобилюк. Премію засновано Міністерством оборони України.

18 грудня редакція «Української правди» оголосила переможців Премії «УП» за 2024 рік. Зокрема у номінації «Громадянська позиція» нагороджено нещодавно звільненого з російського полону військовослужбовця, журналіста, співзасновника «Громадського радіо» і Центру прав людини *Zmina*, правозахисника М. Буткевича, а також парамедикину, журналістку І. «Чека» Цибух (посмертно). Відзнаку «Журналіст року» присуджено команді проекту журналістських розслідувань *Bihus.Info* та журналістці В. Роциній (посмертно). «Митцем року» став театральний режисер І. Уривський. Платформу пам'яті «Меморіал» визнано «Найкращим соціальним проектом». Крім того, читачі «Клубу УП» обрали переможця у категорії «Натхнення року» – піарницю культурних, соціальних та освітніх проєктів, засновницю комунікаційної агенції *Gres Todorchuk* Я. Гресь. «Українська правда» також вшанувала пам'ять захисника Маріуполя Н. «Грінки» Гринцевича у цьогорічній номінації «Герой "УП"» (посмертно).

Благодійність

16 грудня у столичному Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка в межах закритого благодійного показу вистави «Конотопська відьма» у постановці режисера І. Уривського та аукціону, який провели під час показу, вдалося зібрати понад чотири мільйони гривень. Кошти підуть на реалізацію спільного проєкту *Sense Bank* та Фонду «Повернись Живим» – «Навчати перемагати 2.0». Мета ініціативи – створити мобільну польову базу для одного з навчальних центрів Сухопутних військ ЗСУ.

У грудні вокальна формація «Пікардійська Терція» розпочала великий концертний тур Україною на підтримку ЗСУ, що охопив десятки міст – від

західних областей до південних і східних регіонів. Святкова програма подарувала слухачам різдвяні пісні, колядки, найкращі хіти та прем'єри.

20 грудня у київському просторі *Origin Stage* пройшов музичний благодійний захід «Бешкет». Серед учасників події – гурти «Мотор'ролла» (Хмельницький), *Bah.Roma* (Донеччина), *Rohata Zhaba* (Харків), «Хейтспіч» (Одеса), а також ведучий аукціонів – музикант Є. Галич. Увесь прибуток фестивалю буде спрямовано на потреби військових.

14 грудня у Львівській національній філармонії імені Мирослава Скорика команда «Ветеран Медіа» разом із Академічним симфонічним оркестром «INSO-Львів» та галереєю «Home of Arts» організували четвертий благодійний аукціон «Сила мистецтва vol.4», аби зібрати кошти для двох бригад ЗСУ: 3-ї окремої штурмової та 80-ї окремої десантно-штурмової. Цього разу на аукціон було виставлено ексклюзивні твори українських митців, таких як З. Кецало, С. Іванов, Д. Багалішвілі, І. Остафійчук та О. Денисенко. В межах події відбувся концерт «Різдвяні фантазії» І. Небесного у виконанні симфонічного оркестру «INSO-Львів».

Український художник Н. Тітов створив естамп «Листівки з криївки» на основі авторського плаката. Естамп можна придбати у Волонтерській мистецькій крамничці *GIG Shop*, що в Івано-Франківську. Частина прибутку буде скеровано на закупівлю дронів для ЗСУ.

Інклюзивні проєкти

За підтримки Українського культурного фонду на телеекрани вийшла інклюзивна аудіовистава «Легенди Чарівнолісся», заснована на однойменній дитячій фентезі-книжці В. Андрієнка та О. Шульги. Ініціатива має на меті формувати шанобливе ставлення до кожної людини, незалежно від її фізичних або ментальних особливостей. Проєкт являє собою аудіоспектакль нової сучасної української дитячої літератури, створений живою українською мовою з авторським саундтреком, інтершумами, шумовими спецефектами та різноманітними голосами персонажів, яких озвучили 24 професійні українські актори. Головну роль у виставі виконала акторка та музикантка з порушеннями зору Д. Патерега. У вільному доступі аудіовистава «Легенди Чарівнолісся» з'явилася 6 грудня на платформі національного онлайн-кінотеатру *SWEET.TV*.

24 грудня у Києві в художній майстерні *Ar/Br* від *Good Bread* відкрито виставку «Жирафам снилося, що вони дерева». Вона розкриває досвід художників із ментальною інвалідністю, таких як П. Славинський, М. Письменна, *Bromden*, В. Сокол, Т. Гуцол й А. Нецеретов. В експозиції представлені роботи різних технік і жанрів: цифрове мистецтво, колаж, живопис, а також абстракція та наїв.

9 грудня у Вінниці відбулася церемонія нагородження переможців конкурсу «Кращі інклюзивні практики України – 2024» за ініціативи Херсонської обласної організації підтримки дітей з синдромом Дауна та їхніх сімей «Сонячні діти Херсонщини» в межах Форуму представників громадських організацій та ініціативних груп «Неймовірні». До фіналу цього конкурсу

потрапили 37 учасників із різних регіонів України. Гран-прі отримала вистава «LINE.WAR.LIFE» у постановці Хмельницького академічного музично-драматичного театру ім. М. Старицького (проект «Постановка арттерапевтичної вистави для військових та ветеранів війни з інвалідністю, створення комфортного для людей з інвалідністю сценічного простору в фое театру»). П'єсу до вистави написала хмельницька драматургиня М. Бортник-Гулевата, а ідею було реалізовано як грантовий проєкт-переможець Українського культурного фонду.

Культурно-мистецькі проєкти

Протягом 20–29 грудня на території Національного заповідника «Софія Київська» демонструвалася безплатна інтерактивна вистава для всієї родини «Говорять ті, що слухали вічність» від Фондації Олени Зеленської. Завдяки сучасним 3D-технологіям стіни Софії Київської засяяли древніми графіті, які розказали свої історії, занурили глядачів у часи Київської Русі. У постановниці Л. Коляденко поєднано живу гру акторів, різдвяний хор, світлові та звукові спецефекти. Першими виставу побачили **прийомні і великі прийомні названі** родини з Київської області.

9 грудня у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого в Києві відбулася презентація арткниги для родинного читання та прослуховування «Музична Україна. 12 українських композиторів ХХ–ХХІ ст.» за участі авторки М. Макаревич, художниці-ілюстраторки Т. Животкової, дизайнерки Ю. Полтарескул і літературної продюсерки харківського видавництва ІРІО О. Іванової. Збірка есеїв містить цікаві факти з життя українських композиторів, чия творчість увійшла до скарбниці всесвітньої музичної спадщини – М. Лисенка, М. Леонтовича, В. Косенка, Ю. Мейтуса, Б. Лятошинського, М. Скорика, В. Сильвестрова, Є. Станковича, О. Киви, В. Зубицького, Г. Гаврилець, З. Алмаші. Перлини української класичної музики у виконанні скрипальки Б. Півненко, Національного ансамблю солістів «Київська камерата», академічного камерного хору «Київ» доступні за QR-кодом на записи в *Youtube*.

21–22 грудня у Харкові, а 25–27 грудня у Києві пройшов мініфестиваль сучасних вертепів «Вертеп Схід» від Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва. В межах заходу глядачам показали дві основні вистави у постановці режисерки О. Дмитрієвої – «Вертеп. Музичний перформанс» і «Вертеп. Війна. Вірші» за поезіями С. Жадана. Мініфестиваль «Вертеп Схід» включав також інші події. Зокрема у безпечному просторі в *ART AREA* ДК у Харкові відбулися: балаган-*party*, презентація різдвяних книг від видавництва *Vivat*, кінопоказ і виступи музичних гуртів. У столичному Культурному кластері «Краків» можна було відвідати виставку масок від художника фільму «Памфір» І. Михайлова, що поєднала традиційних персонажів українського вертепу, а також святкового обряду Маланки.

19 грудня на площі Ринок у Львові відкрито культурний центр *MONO* як частину мережі *Unbroken Art*. Нову інституцію розміщено у відреставрованому

приміщенні кам'яниці XVII століття. Художню концепцію простору – «мистецтво працює з травмою», сформував В. Костирко. Акцент тут робитимуть на подіях для ветеранів – лекції, дискусії, виставки, сучасні культурні практики. У центрі також проводитимуть виставки одного об'єкта. Першою такою практикою стала експозиція під назвою «Чавунна Біблія» (елемент чавунної печі XVII ст.) від куратора П. Гудімова.

8 грудня на Рівненщині вчетверте стартував Всеукраїнський мистецький проєкт «Ткацтво.UA», що включав тематичний форум «Традиції. Ветерани. Відновлення ремеслами». Подію присвячено популяризації традиції ткацтва як українського ремесла, розвитку ековиробництва, а також реабілітації ветеранів та їх родин за допомогою традиційних ремесел, створення власних крафтових виробництв. Свої ткацькі практики презентували громади Рівненщини, Буковини, Тернопільщини. Працювала виставка-ярмарок майстрів народної творчості. Усі присутні мали змогу відвідати різноманітні майстер-класи з ткацтва та вишивки, послухати автентичні виступи фольклорних колективів.

Театр

2 грудня у Києві на камерній сцені ім. С. Данченка Національного драматичного театру імені Івана Франка пройшла церемонія нагородження лауреатів VI Всеукраїнського театрального фестивалю-премії «ГРА», засновником та незмінним організатором якого є Національна спілка театральних діячів України. Цьогоріч на участь у фестивалі-премії надійшло 85 заявок від 58 театрів із 18 міст України. У фіналі взяли участь 13 театральних колективів із Києва, Львова, Харкова, Одеси та Івано-Франківська. Серед переможців: найкраща драматична вистава – «Вороги. Історія любові» (Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької у Львові); найкраща камерна вистава – «Кортес» (Київський академічний театр «Золоті ворота»); найкраща вистава для дітей – «Жираф Монс» (Харківський академічний театр ляльок імені Віктора Афанасьєва); найкраща музична вистава у жанрі опери/оперети/мюзиклу – «Тигролови» (Київський національний академічний театр оперети); найкраща танцювальна вистава і вистава «фізичного театру» – «Тіні забутих предків» (Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької); найкраща вистава на перетині театральних жанрів, мистецького синтезу і перформативних форм – «Веселка на Салтівці» (Харківський альтернативний театр «Нафта»); найкраща вистава-рефлексія на події російсько-української війни – «Доця» (Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької у Львові). Також було вручено відзнаки в індивідуальних номінаціях, зокрема, за найкращу режисерську роботу – Т. Губрій за виставу «Кортес» (Київський академічний театр «Золоті ворота»).

16 грудня у Національному інформаційному агентстві «Укрінформ» відбулося нагородження переможців започаткованого цьогоріч Київського рейтингу Укрінформу «Театральний інфобум – 2024». Мета цієї ініціативи –

популяризація здобутків вітчизняного театру під час повномасштабної війни, висвітлення українського театального процесу, інформаційна підтримка митців. Рейтинг очолили: І. Шаран у номінації «Найкращий актор» (за ролі у виставах «Слуга двох панів» та «Марія Стюарт» у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка); О. Голдис у номінації «Найкраща акторка» (за ролі у виставах «Процес» у Київському академічному драматичному театрі на Подолі й «Отелло» у Національному академічному драматичному театрі імені Лесі Українки); Д. Петросян у номінації «Найкращий режисер» (за вистави «Процес» у Київському академічному драматичному театрі на Подолі й «Отелло» у Національному академічному драматичному театрі імені Лесі Українки); С. Кулибишев у номінації «Найкращий драматург» (за виставу «Величне століття. Веселе» у Київському академічному театрі «Золоті ворота»); вистава «Процес» режисера Д. Петросяна у номінації «Найкраща вистава (драма). Вибір експертів» (Київський академічний драматичний театр на Подолі); вистава «Чикаго» режисера Б. Струтинського у номінації «Найкраща вистава (комедія / мюзикл). Вибір експертів» (Київський національний академічний театр оперети); вистава «Блискуча ідея» режисера М. Нікітіна у номінації «Найкраща вистава (комедія / мюзикл). Вибір редакції» (Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки); вистава «На*1*t» режисерки Т. Трунової у номінації «Найкраща вистава (драма). Вибір редакції» (Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра). Експерти рейтингу: О. Байбак, С. Васильєв, Г. Веселовська, С. Винниченко, Л. Олтаржевська, О. Стельмашевська, Г. Шерман, В. Доленко, Ю. Самборська, Я. Ягніченко, Л. Семенюк.

У грудні київські театри представили низку нових вистав, серед яких: «Шафранова троянда» за мотивами п'єси Лопе де Веги «Собака на сні» (Національна опера України); «Поромник» за п'єсою «The Ferryman» Д. Баттерворта, «Мина Мазайло» за комедією М. Куліша (Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки); «Тітонька на мільйон» Р. Ламуре (Національний академічний Молодий театр); «Військова мама» А. Сарнацької (академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); «Лускунчик Гофмана» на музику І. Небесного (муніципальний академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва / Київська опера); «Оргія» за творами Лесі Українки (Український малий драматичний театр); «Величне століття. Веселе» за п'єсою С. Кулибишева, «Ковзанка» за твором Л. С. Черняускайте (академічний театр «Золоті ворота»); «Книги Якова» за романом нобелівської лауреатки О. Токарчук (Національний центр театального мистецтва імені Леся Курбаса).

9 та 10 грудня актори львівського Національного театру імені Марії Заньковецької показали у столиці на Великій сцені Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка виставу «Червона Рута» за п'єсою Н. Ворожбит. Режисер постановки – М. Голенко.

6–11 грудня у Рівному вперше відбувся Міжнародний театральний фестиваль «Скрудж Фест». Упродовж тижня на сцені Рівненського обласного

академічного українського музично-драматичного театру, на міських камерних майданчиках і відкритих локаціях глядачі змогли побачити різноманітні інтерпретації «Різдвяної історії» Чарльза Дікенса у виконанні театрів із Рівненщини, Дніпровщини, Одещини, Івано-Франківщини, Львівщини, а також з німецького Ессена. Крім того, у програмі фестивалю були: круглий стіл «Різдвяна пісня в прозі»; гастрономічно-поетичний перформанс І. Рачковської-Баковецької «Ясла нашої перемоги»; майстер-класи з акторської майстерності; лекції та виставки на тему різдвяних традицій.

Театральне життя країни включало, зокрема, такі прем'єри: «Летюча миша» Й. Штрауса (Харківський національний академічний театр опери та балету імені Миколи Лисенка); «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер» Ернста Гофмана (Харківський державний академічний український драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка в *Art Area* ДК); «Просто Сільвія» за п'єсою А. Р. Генрі-молодшого (Харківський академічний драматичний театр ім. Г. Ф. Квітки-Основ'яненка / Театр Квітки); одноактні опери Д. Пуччіні «Сестра Анжеліка» та «Джанні Скіккі» (Одеський національний академічний театр опери та балету); «Таємний всесвіт Антена Вузлика» за сценарієм А. Вусика (незалежний театр «Нафта» у Центрі сучасної культури *Some People* в Харкові); «Обраний» за твором Д. Корній «Чому розквітає папороть» (Житомирський академічний український музично-драматичний театр ім. Івана Кочерги); «Річард III» В. Шекспіра (Закарпатський академічний обласний український музично-драматичний театр імені братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв); «МАВКА лісова» за мотивами драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» (Закарпатський обласний театр драми та комедії у м. Хуст); «Час для снігу» за казкою Л. Кічури (Львівський академічний обласний театр ляльок); «Загублене свято» К. Лавриниць (Волинський академічний обласний театр ляльок у Луцьку); рок-мюзикл «Наталка Полтавка» на музику М. Лисенка за оригінальними текстами І. Котляревського (Івано-Франківський національний академічний драматичний театр імені Івана Франка).

Музика

На честь столітнього ювілею завершення світового турне Української республіканської капели під керівництвом О. Кошиця 25 грудня «Щедрик» Миколи Леонтовича прозвучав у 17 країнах. Відкрила марафон українська співачка Я. Шемаєва (*Jerry Heil*), яка разом із хором «В.У.Х.А.» заспівала легендарну пісню в Національній філармонії України в Києві. Проект створено некомерційною організацією з популяризації української культури *Ukraine WOW* у партнерстві з Міністерством закордонних справ України та за сприяння *Leontovych Institute*. Головною консультанткою проекту виступила Т. Пересунько, авторка книги «Світовий тріумф „Щедрика“ – 100 років культурної дипломатії України».

1–10 грудня у Львові, Дрогобичі, Тернополі та Рівному пройшов XXIV Міжнародний фестиваль сучасної імпровізаційної музики «Jazz bez». Лейтмотив цього річного музичного дійства – «Повернення до основ». У програмі

фестивалю – потужне вокальне виконання, переплетення класичної музики й автентичних мелодій від артистів з України, Польщі, Норвегії, Данії, Ізраїлю та США. Важливий місійний компонент заходу – освітня програма у співпраці з дитячими музичними школами та Львівською національною музичною академією ім. М. Лисенка. Фестиваль організовує Інститут стратегії культури та ГО «Вірменська 35» за підтримки Польського Інституту в Києві, Генерального Консульства РП у Львові та Львівської міської ради. Засновник – мистецьке об'єднання «Дзига».

12 грудня у Вінниці розпочалися дводенні «Хорові асамблеї Леонтовича». В межах події відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Популяризація творчості Миколи Леонтовича в діяльності лауреатів Всеукраїнської мистецької премії імені Миколи Леонтовича», яка зібрала дослідників, виконавців і популяризаторів творчості композитора. Цьогорічних переможців премії назвали 13 грудня під час культурно-мистецького свята «Співає Поділля Леонтовича». Серед них: композитор, піаніст О. Родін (номінація «Професійні композитори»), Вінницький академічний міський камерний хор імені Віталія Газінського (номінація «Професійні хорові колективи»); мистецтвознавиця В. Кулик (номінація «Дослідники»). У ході «Хорових асамблей Леонтовича» прозвучав концерт Муніципальної академічної чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького.

26–29 грудня у храмі Царя Христа монастиря отців Василіян, що в Івано-Франківську, тривав XVI Міжнародний різдвяний фестиваль «Коляда на Майзлях», цьогорічна особливість якого – родинна коляда. У фестивальных заходах взяло участь близько 60 колективів (церковні хори, вокальні ансамблі, фольклорні гурти), зокрема такі, як Національна заслужена капела бандуристів України імені Георгія Майбороди, молодіжний фольклорний гурт «Веснянка», етногурт «Сільська музика» та дитячий зразковий хор «Choralle». Артисти представили гостям різдвяні традиції різних регіонів України та світу. В репертуарі – колядки, щедрівки, духовна музика та авторські аранжування народних мелодій.

2 грудня у Києві в Національному палаці мистецтв «Україна» відбулась урочиста церемонія вручення нагород третьої незалежної музичної премії *Muzvar Awards 2024*. Переможців у 15 номінаціях і 5 спеціальних категоріях для представників креативної індустрії визначали близько 80 медійників з усієї країни. Так, у номінації «Найкращі нові імена попмузики» перемогу здобула співачка *Klavdia Petrivna* (С. Опришко), у категорії «Найкращі нові імена рок-музики» – гурт «ДК Енергетик», у номінації «Нові імена альтернативної музики» – проєкт П. Коляденка *Phil it*, а в категорії «Найкращі нові імена естради» – Г. Зозуля. Найкращою авторкою стала *Lely45* (Л. Белоусова) за пісню «Спробуй купи мене». Статуетку за найкращий саунд отримала композиція «А що?» від *Love And Rhythm Production* у виконанні *Monatik*. У номінації «Найкращий автор відеоконтенту» перемогла режисерка Т. Муїньо з треком «А що?». У категорії «Найкраща творча співпраця» відзначено дует *alyona alyona & Jerry Heil* із піснею «Teresa & Maria», з якою співачки посіли третє місце на «Євробаченні-

2024». Найкращою новою піснею визнано «Каміння у кросах» від *Krylata*, а найкращим переспівом – кавер на пісню Т. Кароль «Ніченька» від *OXS*. Крім того, премією *Muzvar Awards 2024* нагороджено: А. Цукренка за проекти «СучЦукрМуз» та «Русифікація в стилі поп» («Музична журналістика»), ютуб-проект Н. Синельникової, Є. Синельникова, Є. Філатова «Як звучить Україна» («Музичний диджитал-спадок»), *Nebo music – Klavdia Petrivna* та *OSTY* («Найкраща менеджмент-колаборація»). Спеціальні відзнаки за вагомий внесок в креативну та музичну індустрію отримали: тріо «Золоті ключі» у складі Н. Матвієнко, В. Ковальської та М. Миколайчук, музичний критик та журналіст І. Панасов і *Verka Serdutchka*.

11 грудня в столиці було оголошено цьогорічних триумфаторів музичної премії *Megogo Music Awards 2024*. Переможців обрали з-поміж 100 номінантів за допомогою оцінок профільного журі та слухацького онлайн-голосування, зокрема донатами. Тож премію *Megogo Music Awards 2024* отримали: *Dorofeeva* (попартистка року); *Kler* (нова хвиля попмузики); *VivienneMort* (альтернативний/інді-гурт року); *Yarima* (нова хвиля альтернативної/інді-музики); *Jamala* – «Arafatdağından», режисер Г. Ненов (кліп року); *VivienneMort* – «Фата» (альбом року); *Bulovinova* – «Холодна вода» (мініальбом року); *JockiiDruce* – «trashhoutttttt» (хіпхоп-альбом року); Крихітка *feat.* Хейтспіч – «Під весняним дощем» (колаба року).

Візуальні мистецтва

19 грудня київський Національний художній музей України розгорнув виставковий проєкт «Р.Е.П. Історія», присвячений 20-річчю діяльності групи Р.Е.П. Виставка представила інсталяції, відео, перформативні практики художників і художниць цього об'єднання – К. Гнилицької, Н. Кадана, Ж. Кадирової, В. Кузнецова, Л. Наконечної, Л. Хоменко. Експозицію побудовано за тематичним принципом – у фокусі теми демократії, суб'єктивності, євроінтеграції, патріотизму тощо. Також тут можна побачити живописні твори з першої виставки групи Р.Е.П. «Революційний експериментальний простір», що проходила в Центрі сучасного мистецтва при Національному університеті «Києво-Могилянська Академія» (2004 рік). Проєкт, який триватиме до 1 березня, включає публічні заходи – авторські екскурсії, дискусії та майстер-класи. Кураторки виставки «Р.Е.П. Історія»: А. Алієва, Т. Жмурко, Д. Якимова (*NAMU*) й А. Лазар (дослідниця сучасного українського мистецтва, Польща). Архітектор – О. Бурлака.

Крім того, у київських музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставки: «Мета» – гобелени О. Пілюгіної (Музей української діаспори); «Кіно в моїй голові» – живопис майстра наївного живопису П. Бойка (Будинок кіно); «Родовід або поховані імена» – нові роботи П. Макова з циклу «Абракадабра» («The Naked Room»); «Театр в контексті» – робота П. Ряски з триптиха «Намалюй мене» (Український малий драматичний театр разом із галереєю «The Naked Room»); «Шиття-2» – вишиті й ткані твори, а також живопис А. Подерв'янської («Dymchuk Gallery»); «LOOK`янівська ART» –

твори 24 митців-учасників об'єднання БЖ-АРТ, серед яких М. Вайсберг, В. Шерешевський, К. Лісова, П. Кузнєцова, П. Бєвза (ЦСМ «Білий Світ»); «Кімната, де думки стали до болю глухими» – об'єкти і живопис О. Курзель (культурний простір «Sprav»); «13 поверх. Артстудія Олексія Малих» – роботи сучасних митців, зокрема: Н. Колесник, М. Борщевської, М. Афанасьєвої, Г. Морар, О. Желнової, К. Данилевської, В. Данилевського та І. Данилевського («Imagine Point»); «Київ та художники» – понад 40 картин митців, які працювали у Києві в ХХ–ХХІ століттях (галерея «НЮ АРТ»); «Кордони» – еротика у творах О. Коваль, Т. Саєнко, А. Скрипки, Т. Пантелейчука та ін. («Draft Gallery»); «Бабай під ліжком не живе» – доробки Дар'ї та Богдана Молокоєдових (артпростір «Кузня»).

20 грудня у Києві на фасаді Міністерства закордонних справ України в межах проекту «Шукай!» відкрито нову мініскульптуру «Щедрик», присвячену важливості культурної дипломатії. Скульптурну фігурку створено у вигляді пташки-щедрика (ластівки), яка несе на крилі перші ноти легендарної щедрівки в аранжуванні Миколи Леонтовича. Автором роботи традиційно став Ю. Білявський.

3 грудня у центрі столиці біля Золотих воріт встановлено інсталяцію «Ключ Києва» від мистецького об'єднання «12». Її мета – привернути увагу до інклюзивності міста. Для створення артоб'єкта вагою 300 кг використано близько дванадцяти тисяч ключів, які збирали кияни. Друга частина інсталяції – банер з київським князем Ярославом Мудрим на колісному кріслі.

У містах України відкрито експозиції: «Михайло Білас. Епатажний та самотній» – гобелени, декоративні панно, вишивка, аплікації, пастелі й акварелі митця (Національний музей імені А. Шептицького у Львові); «Руїни» – серія ілюстрацій художника, графіка, мураліста А. Худо (Муніципальний мистецький центр Львові); «Театр абсурду» – картини О. Мінька у 3D-форматі театральних декорацій, «2 Інтернаціональний Легіон: Естетика бойового братерства» – фотографії О. Заклецького (Центр інтелектуального мистецтва «Меркурій» у Львові); «Різдвяна виставка» – живопис, графіка, скульптури, кераміка, ляльки тощо 47 українських митців (галерея «Зелена канапа» у Львові); «Світло Різдва» – живопис П. Сипняка (Львівська національна філармонія імені Мирослава Скорика); «World Press Photo 2024» – роботи переможців щорічного конкурсу *World Press Photo* з 24 країн світу (Одеський національний художній музей); «Макс Вітик. Картографія незримих фантазій» – дві серії робіт М. Вітика: «Воїнами Світла» та «Галюцинації в Засупоївці» (ЦСМ «ЄрміловЦентр» у Харкові); «Майбутнє настало» – об'єкти, інсталяції, скульптури О. Рідного і А. Іванової (Художня галерея ім. Генріха Семирадського у Харкові); «У слова є обличчя» – поетична графіка Ю. Набокової («АРТпідвал» у Харкові); «XXV виставка Фокус групи» – роботи в різних мистецьких напрямках молодих митців, серед яких Р. Шкелебей, Р. Коваль, Н. Лоскоріх, В. Герич, Т. Коваль, К. Кадар, О. Немет, С. Борка, І. Лемко та ін. (Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького); «Мій потаємний сад» – роботи митців К. Платанової, В. Покиданця, Я. Потрогоша, О. Путрашика й А. Стегури (Закарпатський обласний

музей архітектури та побуту в Ужгороді); «Я не боюсь заблукати у лабіринті з випаленої землі [бо я і є жевриво]» – стінописи київського митця Д. Ножового (луцька галерея просто неба «4/8 Galery») та інші.

25 грудня у Полтаві в сквері біля Малої академії мистецтв офіційно відкрито пам'ятник поету і філософу Григорію Сковороді. Його автор – харківський скульптор К. Мамедов. Виготовлення профінансували полтавські підприємці.

5 грудня в Ужгороді з'явилася мініскульптура «Щедрик» на честь українського композитора Миколи Леонтовича. Окрім фігурки автора легендарної мелодії, місцевий скульптор Р. Мудрик зобразив трьох пташок – щедриків лісових та ластівку, які згадуються у пісні. Тим часом дзвоник символізує назву «Carol of the Bells», за якою твір знають у світі. Скульптурна композиція стала 73-ю окрасою міста. Розміщено її на стіні медичного факультету Ужгородського національного університету. А вже 6 грудня на поручнях Київської набережної в Ужгороді було відкрито 74-й витвір Р. Мурника – мініскульптурку «Кава Sisi», присвячену австрійській імператриці та королеві Угорщини Єлизаветі Баварській.

Музейна справа

6 грудня у Національному музеї «Київська картинна галерея» стартував міжмузейний виставковий проєкт «Під Різдвяною зіркою», що досліджує українську різдвяну традицію та її прояви у творчості сучасних митців. В експозиції представлено автентичні твори з колекції Національного музею народної архітектури та побуту України, зокрема, народні ікони XVII–XIX століть, свічники-трійці початку XIX століття, косівську кераміку XIX–XX ст., різдвяні зірки, шопки. Також у просторі виставки презентовано живописні твори Т. Данилича, Ф. Манайла, І. Марчука, В. Микити та інших митців із фондів Київської картинної галереї та приватних збірок. Музейні експонати було поєднано з роботами сучасних майстрів декоративного мистецтва та крафтових майстерень, серед яких вироби від *Gunia*, *GORN Ceramics*, *Trytysya collections* та інших. Виставку реалізовано у співпраці з проєктом «Крафтове Різдво» від *KredoBank* та *Eter Agency*.

Цього ж дня Національний музей декоративного мистецтва України запросив киян та гостей міста завітати на відкриття виставки «Марія Примаченко. Невідоме». Проєкт покликаний висвітлити ранній період творчості народної художниці, занурити у світ мрій і фантазій юної Марії. На виставці експоновано 60 маловідомих авторських робіт М. Примаченко періоду навчання у Школі народних майстрів народного мистецтва та роботи в Експериментальних майстернях при Київському музеї українського мистецтва в 1935–1938 роках. Твори з унікальної колекції музею вперше демонструються в залах музею. Також тут можна оглянути віртуальну галерею з VR-окулярами. Застосування новітніх технологій зробило можливим дослідити в деталях 72 картини мисткині з двох альбомів 1940-х років. Над втіленням проєкту працювали фахівці ЄМУЗЕЙ *Production*, Національного музею декоративного

мистецтва України та Фонду родини Примаченко. Виставка триватиме до 28 лютого.

7 грудня столичний Національний музей Тараса Шевченка презентував виставку «Катерина Білокур. Квіти на блакитному». У показі – картина «Квіти на блакитному тлі» К. Білокур та графіка Т. Шевченка. Експозиція розпочинає проєкт «Мисткині», присвячений українським художницям, які брали за основу сюжети та образи з поезії Шевченка чи прийшли в професію, надихнувшись його прикладом, і чії роботи є частиною колекції закладу. Крім того, 19 грудня у музеї було відкрито виставку творів Марії Примаченко «Сині чудасії».

6 грудня у Національному музеї історії України у Другій світовій війні запрацювала експозиція «Українська ялинкова прикраса: від ХІХ століття і до сьогодні», в межах якої демонструвалися рідкісні артефакти: перші ялинкові прикраси ХІХ століття, іграшки часів Першої світової війни, фігурні скляні декорації, фігурки Святого Миколая ХІХ ст., а також ватні, дровові, картонажні, лавсанові іграшки різних періодів, сучасні вироби з авторськими ручними розписами. Кураторкою проєкту виступила колекціонерка старовинних ялинкових прикрас М. Лук'янова. 13 грудня у Музеї війни відбувся урочистий захід «50 років разом!» з нагоди 50-річчя від дня його заснування. Програма включала тематичні презентації, показ документальних відео, музичні виступи Культурного десанту та Оркестру ЗСУ, а також церемонію погашення спеціальної марки, присвяченої волонтеру музею А. Маркевичу. На честь ювілею колектив підготував виставковий проєкт «Минуле – Майбутнє» про будівництво Меморіального комплексу та його творців. Зокрема тут можна побачити унікальні оригінальні креслення архітекторів і конструкторів.

Музейно-виставковий центр «Музей історії міста Києва» створив проєкт «Різдвяне місто. Київ ХІХ–ХХ століття», доступний для відвідувачів із 7 грудня. Виставка складалася з тематичних блоків, що демонстрували головні етапи підготовки киян до зимових свят: «Ковзанка», «Кав'ярня-кондитерська», «Кравецька майстерня», «Театральний Київ», «Інтер'єр помешкання». Серед експонатів – швейна машинка «Зінгер», сторічний касовий апарат, старовинні французькі журнали моди, тогочасні деталі жіночого будуара, особисті речі акторки Марії Заньковецької, новорічний декор, а також архівні фотографії краєвидів зимового Києва з фондів музею. Артефакти для показу надали галерея «НЮ АРТ», Аукціонний дім «Епоха», *Sigillum*. Музей Шереметьєвих, Державний політехнічний музей ім. Бориса Патона при КПІ ім. Ігоря Сікорського, Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України, Київський академічний драматичний театр на Подолі, Київський національний академічний театр оперети. 11 грудня у Музеї історії міста Києва представлено виставку «Бурштинове серце української землі» – мистецький погляд на унікальні природні скарби України. Найкоштовніший експонат – єдиний у світі самородок бурштину-сукциніту, що за формою нагадує анатомічне серце. Вага цього мінералу складає 1362 грами. За оцінками експертів, йому приблизно 50 мільйонів років. Виставлено також мистецькі твори різних жанрів і технік, такі як панно «Небесний Страж» Е. Міллер

(репліка фрески у Михайлівській церкві Видубицького чоловічого монастира), ширми «Дерево Роду» та «Райські птахи Бурштинового краю» А. Курило, панно «Жити по Сонцю» Л. Доміані. 12 грудня у закладі відбулося урочисте відкриття історико-мистецького виставкового проєкту «Козацькі дари», що має на меті розкрити ментальність українського козака-воїна та продемонструвати поступ меценатських і благодійних традицій української еліти. У просторі виставки розміщено художні роботи, книги, коштовне церковне начиння, посуд, мапи та інші унікальні раритети з фондової колекції Музею історії міста Києва, а також партнерів проєкту – Музею Шереметьєвих, Національного художнього музею та Музею Гетьманства.

12 грудня Національний центр «Український Дім» розгорнув виставку «Наїв вільний», яка включає понад три сотні творів українського наївного мистецтва з колекції Фонду Миколи Бабака. Загалом збірка художника і мецената нараховує понад 15 тисяч артефактів, серед яких – народна ікона Середньої Наддніпрянщини XVIII–XX ст., народна картина XX ст., сільська фотографія XIX–XX ст., скрині, вишитий одяг та текстиль, гончарство та скло тощо.

19 грудня у Музеї волинської ікони в Луцьку відкрито експозицію «Подільська ікона XIX – початку XX століть». Вона є частиною великої колекції зразків сакрального живопису на полотні від краєзнавця, митця, мецената, н. х. України В. Козюка. У Книзі рекордів України колекція визнана найбільшою в Україні (понад 250 народних ікон), а сам меценат став національним рекордсменом у категорії «Благодійність» за те, що передав з приватної колекції до музеїв України 1500 експонатів.

20 грудня у Рівненському обласному краєзнавчому музеї було представлено виставковий проєкт «Три Е: експонат, експозиція, екскурсія», який склали понад дві сотні нових надходжень до фондів музею у 2024 році. В добірці – зразки народного одягу, картини, вироби з порцеляни, антикварні меблі, предмети побуту першої половини XX ст.

Охорона культурної спадщини

9 грудня у Києві презентовано інтерактивний онлайн-портал з оцифрування настінних написів Софії Київської. Проєкт покликаний забезпечити збереження та доступність графіті для широкого загалу як важливого джерела знань про минуле України. Стіни тисячолітньої святині вміщують близько 7500 написів і малюнків. Наразі частина з них доступна у 3D-форматі. Ініціативу реалізовано разом із Національним музеєм історії України, Центром критичних досліджень спадщини, Університетом Гетеборга й агентством *FORMAS* (Швеція).

Кіномистецтво

18 грудня столичний Будинок кіно та Національна спілка кінематографістів України представили нову візуальну концепцію, яку розробили студенти курсу *Identity Advanced* та *Graphic Design Medium* під

кураторством *Projector*. Оновлення відображає сучасність і динамічність та одночасно зберігає зв'язок із багаторічною історією українського кінематографа. У брендингу використано модерністський шрифт, який відповідає характеру самої будівлі, а колірна гама натхненна її інтер'єрами: частково вона взята із глядацьких залів – Червоного та Синього.

Цього місяця у широкий прокат вийшли українські кінопрем'єри: документальний фільм «Одного літа в Україні» В. Тихого (кінооб'єднання «Вавилон'13»), містична драма «Морена» С. Альошечкіна, комедія «Збори ОСББ» М. Шмурака.

Література

9–12 грудня у Києві в межах Премії імені Юрія Шевельова пройшов шостий фестиваль «Дні есеїстики», створений у 2018 році Українським ПЕН та Києво-Могилянською Бізнес-Школою, аби популяризувати жанр есею. У програмі фестивалю – дискусії, лекції та розмови з українськими авторами, такими як О. Сливинський, О. Савчук, А. Чех, Ю. Прохасько, І. Цилик та інші. Цьогорічною тематикою була «Цінність тяглості», а у фокусі – постаті Ю. Шевельова, О. Лишеги, Є. Сверстюка. Також 16 грудня в Києво-Могилянській Бізнес-Школі презентовано книжку «Спіймати невловиме. Путівник світом есеїстики» (видавництво «Дух і Літера»). Видання є підсумком п'яти років фестивалю «Дні есеїстики», що включає тексти 27 письменників, журналістів та дослідників про жанр есею. 17 грудня відбулася церемонія нагородження лауреата Премії імені Юрія Шевельова 2024 року. Переможець – письменник, викладач і ведучий М. Лаюк зі збіркою репортажів та есеїв «Бахмут» (видавництво *Ukrainer*). Спеціальну відзнаку капітули присуджено В. Махну «за особливий голос в українській есеїстиці останніх двадцяти років і розбудову мостів культурного порозуміння», а Спеціальну відзнаку від «Радіо Культура» вручено С. Асєєву за книжку «Мельхіоровий слон, або Людина, яка думала». Премію імені Юрія Шевельова засновано у 2013 році Українським ПЕН, Києво-Могилянською бізнес-школою, Видавництвом «Дух і Літера», Центром юдаїки, Українським науковим інститутом Гарвардського університету.

16 грудня на камерній сцені Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка проведено урочисту церемонію нагородження переможців VII Міжнародного літературного конкурсу малої прози імені Григора Тютюнника. Захід відбувся за партнерства Національної бібліотеки імені Ярослава Мудрого. Цьогорічними лауреатами конкурсу стали: С. Батурич («Твоє злочинне кохання»), Т. Зеленчук («На пограниччі»), Л. Живолуп («Про хлопчика Мирчика»), В. Кравченко («Трояндовий кущ»), В. Козловський («Псячі історії»), О. Скуловатова («На зламі»). М. Адам («Муза»), В. Митус («Багряні роси»), Л. Міщенко («Хлодвіг»), С. Манук'ян («Три Тютюнники»). Переможцем визнано В. Ткаченка за оповідання «Премія». Під час церемонії столичне

видавництво «Саміт-книга» презентувало альманах творів лауреатів та оповідання-переможців, видрукуване окремою книжкою.

19 грудня у Вінниці визначили трьох лауреатів Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського, яку вручають за найкращі гумористичні та сатиричні твори та популяризацію творчості письменника. Премією відзначено: колектив Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського за збірку «Постать Степана Руданського в контексті простору регіональної культури»; ансамбль «Кумасеньки» Центру культури та дозвілля Калинівської міської ради (Вінницька обл.); автора-виконавця В. Шаповала, ведучого «Сорочинського ярмарку» (м. Полтава).

11 грудня Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» вже вдев'яте назвав переможців щорічного конкурсу «Найкращий книжковий дизайн 2024». Цього разу на розгляд журі надійшло 242 заявки. Гран-прі та перемога у номінації «Утилітарна книга» здобуло перше число видання «Поміж» (візуальна концепція, дизайн і верстка – Саша Биченко). У категорії «Текстова книга» переможцем стало видання «На надломі зросла сила», що вийшло в *punkt publishing* (концепція, архітектоніка – Т. Костіна; дизайн обкладинки, верстка – Д. Стеценко). У номінації «Мистецька книга» нагороду отримало видання «Коцюбинський: між кіно і літературою» (автори – А. Пензій, С. Битюцький, О. Оліфер; художнє оформлення, дизайн, верстка – бюро Буця, Г. Вергелес). Призове місце у рубриці «Візуальний сторітелінг» присуджено книзі «Шлях Зерна | The Path of Grain» (художнє оформлення – *Postmen*, Я. Ведмідь, О. Грищенко, О. Чекаль; шрифтове оформлення – О. Чекаль). У категорії «Експеримент» абсолютного лідера не визначено.

12 грудня редакція ВВС Україна оголосила переможців ювілейної 20-ї літературної премії «Книга року ВВС 2024». За версією редакції, книгою року стала збірка короткої прози Ю. Ілюхи «Мої жінки» (видавництво «Білка»). У категорії «Есеїстика» перемому здобув біографічний роман Ю. Рокецького «Всьо чотко! Сергій Кузьмінський і Брати Гадюкіни» (видавництво «Наш Формат»). У номінації «Дитяча книга року» найкращою визнано збірку казок Г. Олійко «І ніякі це не вигадки» (видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА»). До складу журі конкурсу «Книга року ВВС» увійшли літературознавиця В. Агеєва, письменниця С. Пиркало, політтехнолог В. Чепинога, професор Канзаського університету В. Чернецький та головна редакторка ВВС Україна М. Шокало. Цього року фіналістів обирали серед 40 видань. Церемонія нагородження відбулася у книгарні-кав'ярні «Сенс» у Києві.

Організація *UAnimals* вдруге вручила Всеукраїнську премію дитячої літератури «Гуманна книжка». За результатами оцінок журі відзначено три видання: «Муха та Найда» В. Дуван (видавництво «Kalamar»), «Різдва Шапка Янголинка» Г. Олійко («Видавництво Старого Лева») та «Чарівні Дракони острова Гозо» І. Данилюк з ілюстраціями А. Вільчинської (видавництво «Чорні вівці»). Окрему нагороду від *UAnimals* отримала книга «Дітлахи. Незламні історії» О. Скуловатової з ілюстраціями К. Мускат (видавництво «Школа»,

Харків). У 2024 році на премію номіновано 441 видання про гуманне ставлення до тварин, що вп'ятеро більше, ніж торік.

Читання

2–8 грудня в українських освітніх осередках відбувся Національний тиждень дитячого читання під гаслом «Світло історій». Ініціативу було присвячено популяризації дитячої літератури, читанню як сімейної традиції. До акції долучилися автори, книгарні, видавництва та бібліотеки: впродовж тижня вони ділилися з аудиторією книжковими добірками. Український інститут книги організував онлайн-фестиваль «Сімейне читання», в межах якого дитячі письменники читали уривки зі своїх творів. Серед залучених авторів – І. Малкович, Л. Вороніна, М. Марченко, К. Штанко, Х. Венгринюк, Д. Корній, Г. Ткачук та багато інших. Крім того, Український інститут книги разом із проектом БараБука підготували до цієї події каталог «Український дитліт | 2024», де зібрали близько 400 назв нових українських дитячих видань. Каталог поділено на категорії: перші книжки, дошкільнятам, молодша школа, підліткам. Партнерами Тижня дитячого читання виступили БараБука та Українська бібліотечна асоціація.

Просвітництво

Від 10 грудня до 10 січня в українській Вікіпедії тривав онлайн-марафон «(Не)відомі жінки у Вікіпедії», організований ГО «Вікімедіа Україна». Мета кампанії – залучити якомога більше нових дописувачів для створення чи покращення статей про видатних жінок та їхню роль в історії. В межах акції запроваджено спеціальні номінації: «Захисниці України», «Кримські татарки», «Жінки-ювілярки 2025 року», «Жінки, які мали отримати Нобелівську премію, але не отримали».

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування *І. Г. Піленко*

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 0,93. Б/т. Зам.9. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12